

MOZES

een toneelspel voor de derde klas

*Rik Fagard
Rudolf Steinerschool
"De Zonnwijzer"
Leuven*

Voorspel

(De Israëlitische slaven zijn aan het werk: zij kneden, vormen, stapelen stenen, hakken stro, dragen water aan... Intussen zingen zij klagend: "Evenals een moede hinde" strofe 1)

Evenals een moede hinde

The musical score consists of five staves of music in a single system. Each staff begins with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). The melody is written in a simple, folk-like style with quarter and eighth notes. The lyrics are written in a cursive hand below the notes, with some words underlined to indicate syllable placement. The lyrics are in Dutch and describe the suffering of the Israelites during their slavery in Egypt.

E-ven-als een moe-de hin-de naar het kla-re wa-ter smacht
tra-men heb ik on-der t kla-gen tot mijn spij-ze dag en nacht
schreeuw mijn ziel om God te vin-den die ik a-dem-loos ver-wacht.
als mijn ha-ters ho-mond vra-gen: „Waar is God dien gij ver-wacht?“
Ja, ik zoek Zijn aan-ge-zicht God van le-ven God van licht
Ik ge-denke hoe ik voor-aan in de rij-en op mocht gaan
Wan-neer zal ik Hem weer le-ven, jui-dend staan in Zijn voor-ho-ven
om mijn dank Hem op te dra-gen in Zijn huis op hoog-tij-da-gen.

Vertellers

Hoor, o Heer, de bittere klachten klinken
uit de mond van Israëls zonen.
In slavendienst liet de Farao het volk verzinken.
Gebroken zijn hun trotse dromen.
Zie toch 't volk angstig beven,
vernedering staat op hun gelaat geschreven.
Hoe lang, o Heer, moet 't volk nog wachten?
Wanneer komt Gij hun leed verzachten?

(De slaven gaan al zingend af: "Evenals..." strofe 2)

Eens kwamen Jakob en zijn zonen hier uit Kanaän aan
en werden door de Farao met grote eer belaan.
't Vruchtbaar land van Gosen kregen zij tot woon.
't Was Jozef-Paneach die 't voor hen ontving als loon.

(De Farao komt plechtig op met zijn soldaten en priesters.)

Doch na enige tijd besteeg een andere Farao de troon
en toen hij zag dat 't volk steeds sterker werd in kracht,
kreeg hij angst voor Israëls grote macht.
Daarom wilde hij d'Hebreeërs dood.
Maar hun aantal bleek te groot.
Om hen te treffen gaf hij zijn soldaten 't wreed bevel:

Farao

Soldaten,
werp ied're eerstgeboren zoon van Israël
in 't kolkend water van de stroom!
Soldaten,
heb geen medelijden, doe het snel en zonder schroom!

Vertellers

Hoor, 't geweeklaag van de moeders stijgt ten hemel op.
Door smart verteerd wordt nu het trots geslacht van Jakob.

Allen

Het klagen en het schreien werd gehoord door God
en, Zijn verbond indachtig, was Hij bezorgd om hun lot.
Hij zond een sterke mensenziel naar 't ver Egypteland
om zijn volk te bevrijden uit de heersershand
en het te leiden naar 't beloofde land.

Eerste Bedrijf:

De geboorte van Mozes

(vrij naar M.J. Anschütz)

(Allen zingen: "Dankt nu de Heer"

Kinderen komen op met rietstengels in de hand en knielen neer. Het riet wiegt heen en weer op de muziek. Jochebed komt op met het kindje in haar armen.)

Dankt nu de Heer. (naar psalm 106)

The image shows three staves of musical notation in G-clef and 4/4 time. The notes are simple, with some rests and a final double bar line. The lyrics are written in cursive below the notes.

Dankt nu de Heer want hij is vol lief- o de
en rij- ne goed- heid en rij- ne goed- heid duurt
in eeu- wig- heid It - men

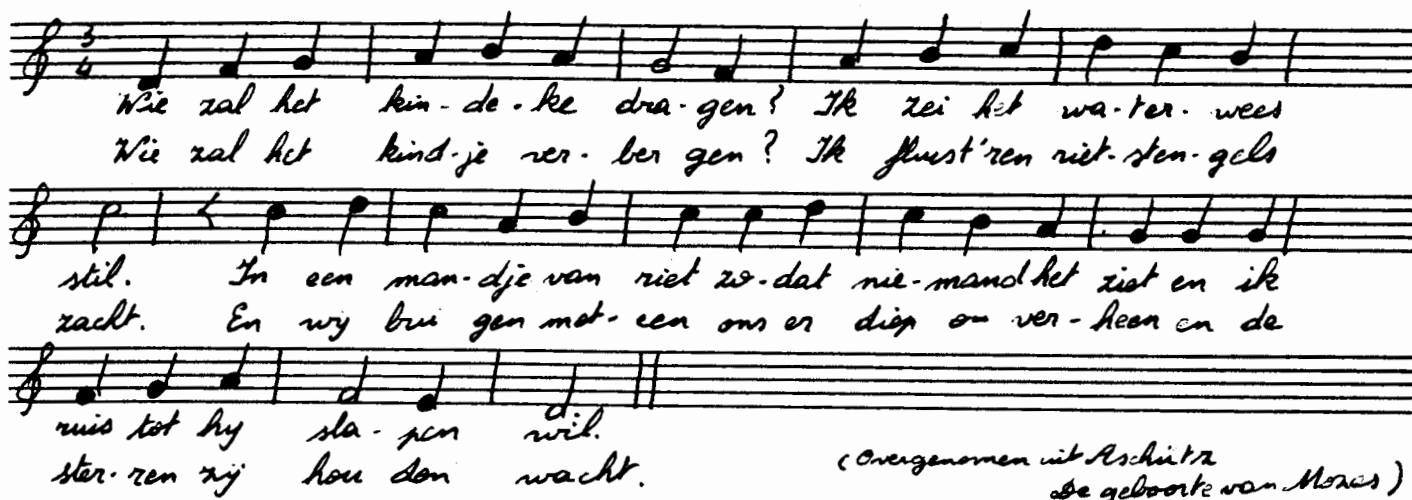
Jochebed

Een zoon is mij geboren
uit goddelijke zonnegloren.
Maar o wee, hem wacht de dood,
door hetgeen de Farao gebod.
Ik kan mijn kind niet langer meer beschermen.
Wie zal zich over hem ontfermen?
Uit zijn ogen straalt een goddelijk licht.
Hem wacht een grote mensenplicht.
Neen, sterven mag dit kindje niet.
Ik zal 't verbergen tussen 't riet.
Myriam!

(Myriam, haar dochter, komt)

Myriam, neem dat mandje en leg daarin het kind
en berg het tussen het riet, zodat de Farao 't niet vindt.
Zet het aan de oevers van de Nijl zachtjes neer
en wacht daar, verborgen, op een teken van de Heer.

(Lied: "Wie zal het kindeke dragen...")

Wie zal het kin-de-ke dra-gen? Ik zei het wa-ter-wees
Wie zal het kind-je ver-ber-gen? Ik flust'ren riet-sten-gels
stil. In een man-dje van riet zo-dat nie-mand het ziet en ik
zacht. En wij bren-gen met-een ons er diep om ver-heen en de
ruis tot hij sla-pen wil.
ster-ren zij hou-den wacht.

(Overgenomen uit *Aschik*
de geboorte van Mozes)

(Bythia komt, vergezeld van haar priesteressen, al pratend op. Achter het mandje verschijnt plots een ooievaar)

Bythia

Stil! Ik zie een ooievaar!
Wat zoekt die daar?

Eerste dienaar

Hoogheid, mij werd ooit verteld
dat deze vogel boven alle anderen wordt gesteld.
Waar hij verschijnt, daar werd een kind geboren,
voor 't aardse leven uitverkoren.

Tweede dienaar

Ja, dat heb ik ook gehoord!

Eerste dienaar

Zie! De vogel werd door ons gepraat gestoord!
Hij vliegt op en zoekt een ander oord.

Bythia

Meisjes, ga daarginder eens zien!
De ooievaar brengt mij geluk misschien.

(De twee dienaresen gaan kijken.)

Eerste dienares

Wat is dat?

Een mandje, verborgen in het riet!

Tweede dienares

Een kindje ligt erin! Ziet
Hoe lief het naar ons lacht
met zijn gulden oogjes, zijn mondje zacht.

(De dienaresen brengen het mandje naar Bythia)

Bythia

Lief kindje, ik zal voortaan voor u zorgen.
Gij werd hier zeker door een Hebreeuwse vrouw verborgen.

Ik wil het wicht behoeden als was 't mijn eigen kind.

Eerste dienares

Als de Farao het maar niet vindt.
Hij zal het laten doden naar zijn strenge wet.

Bythia

Ik zal met hem spreken en trachten
door mijn liefde zijn toorn te verzachten.
Ik noem hem Mozes,
omdat hij uit het water werd gered.

(Myriam komt vanachter het riet tevoorschijn.)

Myriam

Ik zag, o edele vrouw, hoe gij het kindje vondt
daar ik niet ver van hier bij 't water stond.
Zal ik een voedster voor u halen?

Bythia

Ja, en doe het vlug,
ik zal haar rijkelijk voor haar dienst betalen.

(Myriam komt terug met Jochebed)

Myriam

Hier is een Hebreeuwse vrouw
die graag voor Mozes zorgen wou.

Bythia

Neem het kind. Gij zult het drie jaar lang behoeden.

Jochebed

Zij lacht zo vreemd. Zou zij iets vermoeden?

Bythia

Zodra het kind de moedermelk kan ontberen,
breng het dan bij mij. Ik maak het groot van ere.

(Lied neuriën of lierspel: "Dankt nu de Heer")

Tweede Bedrijf:

Mozes doodt de Egyptenaar.

Verteller

Zo kwam Mozes, toen hij drie jaar oud was, in 't paleis,
waar hij werd opgevoed door priesters, vroom en wijs.
Geleerden uit het hele land
roemden het prinsenkind om zijn groot verstand.
Maar 't lijden van zijn volk en Israëls smart
bleven ver verwijderd van zijn hart.
Hoog verheven leefde hij aan 't hof.
Doch eens zou hij zijn volk verheffen uit het stof.
Mozes zou het leiden naar 't beloofde land,
want zo lag 't besloten in Gods hand.

(Slaven komen zingend op. Zij kneden klei, halen water...
en geven stenen door op maat van het lied: "Heio, voor
Farao".

De priesters manen hen tot werken aan.)

Hei - o voor Fa - ra - o wer - ken wij en
zwe - gen zo

Eerste slaaf

Eens kwamen wij hier in vrijheid aan.
Zie ons hier nu staan!
Wij werken en wij draven
voor de Farao als slaven.
Dag in, dag uit,
en tot besluit:
een karig loon!

Tweede slaaf

Wat een hoon!

Opzichter

Hé daar, schiet wat op!
Geen gepraat, pas maar op!

(Mozes verschijnt en ziet de ellende van zijn volk)

Mozes

Ik leefde lang als prinsenzoon
aan de voet van Farao's troon.
Veel wijsheid uit het rijk Egypteland
werd diep in mijn ziel geschreven.
Doch nu werd plots door Godes hand
mijn blik gericht op 't angstig beven
van mijn eigen volk dat vreselijk lijdt.

(De slaven gaan af. Eén slaaf blijft achter. Hij krijgt
zweepslagen van een opzichter.)

Eens leefden de Israëlieten hier in vrijheid,
doch nu hoor ik enkel nog hun klagen.
Vernederd worden de Hebreërs en geslagen.

Een doodskreet klinkt...!
Wie is daar in nood?

Ach Heer, hij slaat hem bijna dood!

Ik voel een heilige toorn mij doorstromen.
Ik moet mijn broeder snel ter hulp komen.

(Tot de Egyptenaar)

Stop dat wreed en dom geweld.
Gij hebt hem reeds genoeg gekweld.

Egyptenaar

Ga weg,
dit slavenkind heeft zich tegen mij verzet.
Dat wordt hem met de dood betaald gezet.

(Mozes slaat de Egyptenaar met zijn staf.)

Hebreëer

Vriend, gij hebt mijn leven gered.
Heb dank voor de hulp die gij mij boodt!

(Mozes helpt hem recht)

Mozes

O, ik sloeg hem in mijn toorn dood.

(hij kijkt angstig om zich heen)

Kom wij begraven hem vlug in 't zand.

(Samen trekken zij de Egyptenaar van het podium. De kompanij zingt: "Sjaloom Chaverim". Mozes komt terug op.)

Sjaloom Chaverim

Sja - loom cha - ve - rim, sja - loom cha - ve - rim sja - loom sja - loom le
hi - tra - oth le hi - tra - oth sja - loom sja - loom

Mozes

Ontvluchten moet ik nu dit heerlijk land

dat mij zoveel wijsheid heeft gegeven.

Waarheen zal ik mij nu begeven?

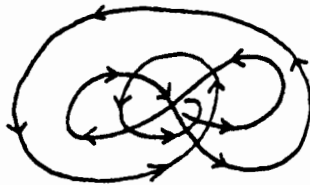
Vaarwel! Ik omklem stevig mijn staf.

O dierbaar land, ik wend mij ijlings van u af.

Vaarwel, o bloeiend rijke kindertijd.

Dat mijn engel nu mijn verdere schreden leidt.

(Kompanij zingt: "Sjaloom Chaverim" en Mozes stapt over het podium, eerst krachtig, daarna vermoeid.)

Derde Bedrijf:

Mozes in Midian

Mozes

Ik zwierf lang door de woestijn.
Mijn voeten branden hevig, doen zo'n pijn.
Hier bij Midian's koele bron,
rust ik uit in 't licht der avondzon.
Eerst laaf ik mij aan 't frisse water,
vul ook mijn kruik voor later.

(Mozes rust in gehurkte houding midden op het podium. De zeven dochters van priester Jetro verschijnen één na één en stellen zich in een halve kring rond Mozes. Bij het opkomen maakt ieder eurythmisch een klankgebaar en klinken de bijkomende intervallen)

au: wit

ei: paars-violet

e: rood

i: geel

o: oranje

a: groen

oe: blauw

Dochters van Jethro

O mens, zoek in uw ziel naar de zeven
zo gij edel en rijk wilt leven.

(De klankgebaren worden herhaald.)

Eerste Dochter

Kom zusters, laat ons nu de schapen water geven
van vader Jethro onze Heer,
vooraleer wij ons weer huiswaarts begeven.

Tweede dochter

Zie, daar zijn die boze herders weer
die ons telkens van de bron verjagen.

(Mozes wordt wakker en ziet hoe de herders de meisjes proberen te verjagen.)

Herder

Wat zoekt gij hier met al die schapen?
Haast u en verdwijnt!
Hela hop, wat staat gij nog te gapen?
't Is de laatste keer dat g' hier verschijnt!

(Mozes staat recht en komt de meisjes ter hulp.)

Mozes

Herders, die meisjes waren hier het eerst.
Laat hun dieren drinken en beheerst
het dom gepraat
dat verachtelijk uw mond verlaat.
Weg van hier, laat af
of ik sla u met mijn staf.

(Herders vluchten weg)

Mozes

Wat zijn die mannen ruw en onbetaamd.

Dochters

Dank o Heer, dat gij ons ter hulp kwaamt.

(Dochters gaan groetend af - ook Mozes gaat af)

Vertellers

Toen de meisjes bij hun vader waren teruggekeerd
en vertelden hoe een man zich tegen d' herders had

verweerd,
werd aan priester Jethro klaar geopenbaard
Mozes ware zieleaard.
Hij liet Mozes bij zich komen
en vroeg hem in zijn huis te blijven wonen.
Uit dank voor zijn hulp en grote trouw
ontving hij Jethro's dochter, Zippora, tot vrouw.

Als herder leefde Mozes nu in Midian
veertig jaren voor de mensen stil verborgen.
Doch op een dag, toen een geitebokje hem ontkwam
ging hij 't zoeken, vol van zorgen.

Toen hij bij de berg Horeb kwam, zag hij een vuur
niet ver van hem in 't avondlijke uur.

(Vier kinderen vormen het vuur. Zij staan in een halve kring en maken de klankgebaren S en U. Telkens God spreekt, komt Hij naar voor en het kind dat rechts staat, gaat langs achter naar links. De drie anderen schuiven naar rechts op. Telkens Mozes spreekt, gaat God achter het vuur staan en blijft het vuur op zijn plaats.)

Mozes

Brandt daarginder niet een vuur?
Flakkerend zie ik de vlammen stijgen.
Maar, o wonder, tak noch twijgen
worden door het vuur gegrepen.
Het braambos staat in lichterlaaie
en toch zie ik geen rookpluim opwaarts waaien.

God

Mozes, Mozes!

Mozes

Hier ben ik, Heer!

God

Mozes, Mozes, treedt niet nader,
want heilig is de grond
waarop gij staat.
Ontbloot uw voeten, nu terstond
want ik ben de God die aan Abraham en Isaak en Jakob

verscheen.

Ik hoorde het geschrei en jammerend geweest
van Israël, Abrahams zonen.
Daarom ben ik nu uit de hemel gekomen.

Gij, Mozes, moet het lot van Israël wenden.
U wil ik naar de Farao zenden.

Mozes

O Heer, wie ben ik dat ik naar de Farao zou gaan
en d' Hebreërs uit Egypte zou bevrijden?

God

Ik zal u steeds terzijde staan
en uw woord en daden leiden.

Mozes

Heer, wie zal ik zeggen dat mij heeft gezonden
als ik voor de Israëlieten sta?

God

Dit moet gij aan Israël verkonden
als zij u vragen naar Mijn Naam:
Ik Ben de Ik Ben
Spreek tot hen: De Ik Ben
heeft mij tot u gezonden.
Want dit is de Naam
die voor eeuwig geschreven zal staan
in 't hart van 't komend geslacht.

Mozes

Maar als Israël om mijn woorden lacht
en zegt dat Gij mij niet verschenen zijt,
welk teken heb ik dan bereid?

God

Mozes, wat houdt gij in uw hand?

Mozes

De staf die ik in Jethro's tuinen vond!

God

Werp hem op de grond!

Mozes

Een slang!

God

Mozes, Mozes, wees niet bang.
Steek uw hand uit en grijp haar bij de staart
dan wordt zij weer een staf.

Mozes

Heer, ik ben uw dienst niet waard.
Mijn tong is onbespraakt en zwaar.
Zoek een andere, betere dienaar
- ach, luister naar mijn smeken -
om het volk toe te spreken.

God

Neen, Mozes, u heb ik uitgezonden
om de leider van het volk te zijn.
Maar Aäron zal u helpen, hij zal uw woord verkonden.
Zie, hij komt reeds naar u toe in de woestijn.
Aäron zal uw woord tot 't volk en de Farao richten,
maar gij moet de wondere tekens verrichten.

(Lied: "Hinneh ma tov...")

Hinneh mah tov

Hin-ne-mah tov de-mah na-iem sje-wet a-chiem gam ja-chad

Hin-neh mah tov tov sje-wet a-chiem gam ja-chad

Hin-neh mah-tov sje-wet a-chiem gam ja-chad

(Het vuur verdwijnt. Mozes doet zijn sandalen terug aan en stapt in lemniscaatvorm. Aäron komt hem tegemoet en zij omhelzen elkaar. Aäron legt zijn hand op Mozes schouder en zij gaan rechts, vanuit de zaal, achter op het podium staan.)

Vierde Bedrijf:

De tien plagen van Egypte en de uittocht

Verteller

Mozes verliet nu Jethro's wijsheidsbron,
wetend dat de levenstaak begon,
die hem door God was toebedacht.
Doorstraald van moed en vurige kracht
richtte hij zijn schreden naar 't Egypteland
om zijn volk te verlossen uit Farao's hand.

Allen

De kracht en de gloed van de Ik Ben
die uit het braambos tot hem had gesproken
was tot zijn eigen Ik Ben in voelen en willen ontlocken.
Door de stem die hij in 't vuur had gehoord
klonk zijn eigen Ik Ben uit zijn stem en zijn woord.

(De Farao komt op met zijn soldaten en priesters. Allen zingen: "O koning van 't Egypteland...")

O koning van Egypteland

*O ko-ning van 't E-gyp-te land gij mach-tig Fa-ra o! Ge-
loofd, ge-pre-zen zij uw naam voor eeu-wen zij het zo!
Juicht den Heer want hij is hoog ver-he-ven. Zijn heer-lijk ge-laet glanst
als de zon-ne zelf. Juicht den Heer want hij is hoog ver-he-ven zijn
heer-lijk ge laet glanst als de zon-ne zelf.*

The musical score consists of five staves of music in G-clef, 4/4 time. The lyrics are written in a cursive script below the notes. The first staff begins with a treble clef and a 4/4 time signature. The music is a simple melody with some grace notes and a final double bar line at the end of the fifth staff.

Verteller

Nu zijn Ik Ben in Mozes was geboren
ging hij met Aäron, zijn broer, voor de Farao staan en
sprak:

Mozes

Aäron, zeg tot de Farao:
Laat het volk, door Jahweh uitverkoren,
vertrekken uit het land hiervandaan.

Aäron

Heer Farao,
Laat het volk door Jahweh uitverkoren
vertrekken uit het land hiervandaan.

Farao

De God, waarvan gij spreekt, die ken ik niet.
Neen, ik laat uw volk niet gaan!

Verteller

Vreselijk werd Egypte toen geslagen.
Jahweh zond tien zware plagen.

Aäron sloeg met Mozes staf
op 't koikend water van de Nijl.
Toen zond God de eerste straf.

Dienaar

Heer Farao, het water van de Nijl
werd plots tot stinkend bloed.
Vele vissen zijn in nood
en sterven met hun broed.
O Heer, red ons van de dood.

Farao

Neen, ik laat het volk niet gaan!

Mozes

Aäron, wek de kikkers zonder dralen
uit de beken en kanalen.

Kikkers

Kikkers springen, kikkers kwaken
in de huizen, op de daken,
door de tempels, in de kelders,
springen kwakend door elkaar.

Farao

Neen, ik laat het volk niet gaan!

Mozes

Aäron, sla krachtig op de grond!
Muggen en horzels komen dan terstond.

Muggen

Muggen komen, hele zwermen.
Hoor de mensen, dieren kermen.
Muggen komen, dieren kermen.
Hoor de mensen, hele zwermen.

Farao

Neen, ik laat het volk niet gaan!

Horzels

Horzels, kom de mensen steken,
wil u bijtend op hen wreken.
Farao zult gij niet sparen.
Weldra zal hij wel bedaren.

Farao

Laat Mozes voor mijn troon verschijnen.

(Soldaat haalt Mozes en Aäron)

Mozes laat de plaag verdwijnen.
Bid uw God en ik laat uw volk gaan.

Verteller

Toen nam God de horzels van het land.
Maar... terstond hief de Farao zijn hand.

Farao

Neen, ik laat het volk niet gaan!

Mozes

Aäron, neem het roet en werp het in het rond!
't Verwekt bij mens en dier buil en wond.

Dienaar

Heer Farao, de pest heeft ons besmet.
Geen dier werd van de dood gered.

Farao

Neen, ik laat het volk niet gaan!

Verteller

Toen stak Mozes met een zucht
zijn heilige staf hoog in de lucht.

Hagel

Hagel klettert neer op stenen
Hoor Egypte schreien, wenen.
Graan en dieren op het veld
worden donderend neergeveld.

Farao

Neen, ik laat het volk niet gaan!

Sprinkhanen

Sprinkhanen komen in donkere golven
... in donkere golven...
vreten het groen als vraatzuchtige wolven
... vraatzuchtige wolven.

Farao

Neen, ik laat het volk niet gaan!

Verteller

Mozes strekte toen zijn hand
over 't wijds Egypteland.

Duisternis

Duisternis joeg al het licht op de vlucht,
verduisterd de hemel en donker de lucht.
Omvangen door nevels en sluiers zo dicht
werd aan Egypte ontnomen het licht.
Verlatenheid heerste in Farao's hart,
gekweld werd zijn ziel, verteerd door smart.

Farao

Mozes, pak u weg van hier
en waag het niet mij langer nog te storen.

Mozes

Aäron, spreek tot de Farao.

Aäron

Heer Farao, ik verlaat Egypte met plezier
en zal uw rust niet langer meer verstoren.
Maar... mijn volk gaat met mij mee
door de woestijn en over de zee.

Farao

Neen, ik laat het volk niet gaan!

Verteller

Toen zond God de laatste plaag.

Een engel van de Heer schreed traag
doorheen het donk're, stille land,
het doodszwaaard in zijn hand.
Terwijl d'Hebreeërs 't paaslam aten
- bereid hun woonstee ijlings te verlaten -
bracht hij iedere eerstgeboren zoon
ter dood, al slapend in zijn droom.
Toen d'Egyptenaren 's nachts hun doden vonden,
klonk gejammer en geween op uit hun monden.
Gebroken werd ook Farao's trotse hart,
verteerd door rouw en bittere smart.

Hij liet Mozes bij zich komen en sprak:

Farao

Mozes, verlaat met Israëls zonen
dit land nog deze nacht.
Uw God is groter dan ik dacht.
Bid ook voor mij bij Jahweh om genade,
nu gij ons moet verlaten.

Verteller

Toen zong Israël in vele tonen.
Eindelijk was de tijd gekomen.
Bevrijd was 't volk door Jahweh's macht.

Allen

Israël, trek nu op naar 't vruchtbaar land
u door Jahweh toebedacht

(Allen zingen: "Alleluja...")

Alleluja

Al-le-lu..... ja Al-le-lu-ja Al-le-lu-ja Al-le-lu-
lu- ja. Al-le-lu ja Al-le-lu-ja. Al-le-lu- ja Al-le-lu-
ja Al-le-lu-ja Al-le-lu- ja Al-le-lu-ja